

будівництвом. Також проводиться дослідження по оприбуткованих і списаних матеріалах у бухгалтерському обліку забудовника. Після докладного дослідження робиться висновок, а саме: підтверджується чи не підтверджуються документально нецільове використання коштів, наданих за договором про організацію об'єкта будівництва.

Забудовник зобов'язаний забезпечувати цільове використання одержаних від управителя коштів. В інтересах довіритель управитель здійснює контроль цільового використання забудовником коштів, спрямованих на фінансування будівництва. Управитель в інтересах довіритель може перевіряти фінансовий стан забудовника, вимагати від нього надання фінансових і аудиторських звітів.

На нашу думку, можливість запобігання нецільового використання коштів залежить саме від управителя, тому слід більш докладно перевіряти фінансовий стан забудовника, вимагати від нього надання фінансових і аудиторських звітів, а в разі, коли правопорушення трапилося, залучати фахівців з перевірки фінансово-господарського стану.

В. В. Буколова, старший науковий співробітник Полтавського відділення Харківського НДІСЕ,

В. Б. Крижановська, молодший науковий співробітник Полтавського відділення Харківського НДІСЕ

ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНОГО З ЕКОНОМІЧНИМ АНАЛІЗОМ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЗА ВІДСУТНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Розглянуто досить проблемне питання, пов'язане з проведенням економічного аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств за умови відсутності фінансової звітності.

Рассмотрено достаточно проблемный вопрос, связанный с проведением экономического анализа финансово-хозяйственной деятельности предприятий при условии отсутствия финансовой отчетности.

Як свідчить практика судово-економічної експертизи, органи слідства та суду при призначенні експертиз і експертних досліджень все частіше на розгляд експерта ставлять питання, пов'язані з проведенням економічного аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства при фактичній відсутності його фінансової звітності.

У 2007 р. у Харківському НДІСЕ розроблено загальні методичні підходи до дослідження документів про економічну діяльність підприємств і організацій при проведенні судово-економічних експертиз. Але в зазначеному аспекті – відсутності на дослідженні фінансової звітності – це питання не розглядалося.

Проблема полягає в тому, що експерту необхідно групувати дані бухгалтерського обліку, зазначені у зведеному реєстрі бухгалтерського обліку, за статтями балансу та самостійно складати фінансову звітність.

При проведенні експертного дослідження з цього питання треба чітко визначитися, по-перше, з об'єктами дослідження; по-друге, з нормативною базою, яку необхідно використовувати.

Об'єктами дослідження в даному разі мають бути: головна книга підприємства; реєстри аналітичного та синтетичного бухгалтерського обліку підприємства при необхідності зіставлення їх даних з даними головної книги.

При цьому слід використовувати такі нормативні та законодавчі акти:

— Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 р. № 996-XIV (із змінами та доповненнями);

— Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87 (із змінами та доповненнями);

— Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87 (із змінами та доповненнями);

— Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 25 лютого 2000 р. № 39 (із змінами та доповненнями);

— Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, затверджені наказом Міністерства економіки України від 19 січня 2006 р. № 14 (із змінами та доповненнями);

— Методику аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки, затверджену наказом Міністерства фінансів України від 14 лютого 2006 р. № 170 (із змінами та доповненнями);

— Інструкцію про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджену наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291 (із змінами та доповненнями).

Визначення показників у зазначених нормативних актах ґрунтується на даних фінансової звітності. У ст. 11 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначено, що на основі

даних бухгалтерського обліку підприємства зобов'язані складати фінансову звітність... Фінансова звітність підприємства включає: баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал та примітки до звітів.

Основним джерелом інформації для проведення аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства, у тому числі аналізу його фінансового стану, є в основному дві форми фінансової звітності: Баланс (форма № 1) і Звіт про фінансові результати (форма № 2), які відсутні на дослідженні.

Для визначення показників при проведенні аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства за відсутності фінансової звітності використовуються головна книга підприємства й облікові регістри (книги, відомості, журнали тощо), призначені для хронологічного групування та узагальнення інформації про господарські операції підприємства, що міститься в прийнятих до обліку первинних документах. Дані головної книги необхідно зіставити з даними облікових регістрів і визначити їх відповідність. Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства за даними бухгалтерського обліку господарських операцій, які акумулюються на відповідних рахунках, базується на розрахунках певних фінансових показників.

У таблиці наведено формули розрахунку ключових фінансових показників по формулам за рядками балансу (форма № 1) і номерами балансових рахунків (субрахунків).

Таблиця

Показники	Формула для розрахунку	Формула за рядками балансу	Формула за номерами балансового рахунку
1	2	3	4
Коефіцієнт покриття (загальної або поточної ліквідності)	$K1 = \text{Оборотні активи} / \text{поточні зобов'язання}$	ф. 1 ряд. 260 / ф. 1 ряд. 620	Сальдо (рах. 20, 22 + рах. 21 + рах. 23, 25 + рах. 25, 26, 27 + рах. 28 + рах.34 + (рах. 36 – рах. 38) + рах. 641, 642 + рах. 371 + рах. 373 + Дт рах. 682, 683 + (рах. 372, 374, 375, 376, 377 Дт 63, 65, 685) + рах. 352 + рах. 30 + рах. 31 + рах. 33 + рах. 35 + Дт рах. 643, 644) / (рах. 60 + рах. 61 + рах. 62 + рах. 63 + рах. 681 + рах. 641, 642 + рах. 65 + рах. 66 + рах. 67 + рах. 682, 683 + рах. 684, 685, 643, 644 Кт 372)

Продовження таблиці

1	2	3	4
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$K2 = (\text{Кошти} + \text{Грошові еквіваленти} + \text{Короткострокові фінансові вкладення}) / \text{Короткострокові зобов'язання}$	ф. 1 (ряд. 220 + ряд. 230 + ряд. 240) / ф. 1 ряд. 620	Сальдо (рах. 352 + рах. 30 + рах. 31 + рах. 33 + рах. 35) / (рах. 60 + рах. 61 + рах. 62 + рах. 63 + рах. 681 + рах. 641, 642 + рах. 65 + рах. 66 + рах. 67 + рах. 682, 683 + рах. 684, 685, 643, 644 Кт 372)
Коефіцієнт фінансової стійкості	$K3 = \text{Власні кошти (або Власний капітал)} / \text{Вартість майна (підсумок активу балансу або сума (валюта) балансу)}$	ф. 1 ряд. 380 / ф. 1 ряд. 280	Сальдо (рах. 40 + рах. 41 + рах. 421 + рах. 422, 423, 424, 425 + рах. 43 + рах. 44 + рах. 46 + рах. 45) / (рах. 20, 22 + рах. 21 + рах. 23, 25 + рах. 25, 26, 27 + рах. 28 + рах. 34 + (рах. 36 – рах. 38) + рах. 641, 642 + рах. 371 + рах. 373 + Дт рах. 682, 683 + (рах. 372, 374, 375, 376, 377 Дт 63, 65, 685) + рах. 352 + рах. 30 + рах. 31 + рах. 33 + рах. 35 + Дт рах. 643, 644 + рах. 39)
Коефіцієнт рентабельності активів	$K4 = \text{Чистий прибуток (Чистий збиток)} / [(\text{Підсумок активу балансу на початок} + \text{Підсумок активу балансу на кінець}) / 2]$	ф. 2 ряд. 220 або ряд. 225 / [(ф. 1 ряд. 280 гр. 3 + ф. 1 ряд. 280 гр. 4) / 2]	[Кт (рах. 701, 702, 703) – Дт (рах. 701, 702, 703 Кт 641, 642) – Дт рах. 704 – Дт (рах. 901, 902, 903) + Дт рах. 71 – Дт рах. 92 – Дт рах. 93 – Дт рах. 94 + Кт (рах. 72 + 73 + 74) – Дт (рах. 951, 952) – Дт рах. 96 – Дт рах. 97 – Дт рах. 981 + Кт рах. 75 – Дт рах. 99 – Дт рах. 982] / [Сальдо на початок + Сальдо на кінець (рах. 20, 22 + рах. 21 + рах. 23, 25 + рах. 25, 26, 27 + рах. 28 + рах. 34 + (рах. 36 – рах. 38) + рах. 641, 642 + рах. 371 + рах. 373 + Дт рах. 682, 683 + (рах. 372, 374, 375, 376, 377 Дт 63, 65, 685) + рах. 352 + рах. 30 + рах. 31 + рах. 33 + рах. 35 + Дт рах. 643, 644 + рах. 39) / 2]

Закінчення таблиці

1	2	3	4
Коефіцієнт структури капіталу	$K5 = (\text{Короткострокова кредиторська заборгованість} + \text{Довгострокова кредиторська заборгованість}) / \text{Власний капітал}$	ф. 1 (ряд. 430 + ряд. 480 + ряд. 620) / ф. 1 ряд. 380	Сальдо [рах. 471, 472 + рах. 473, 474, 49 + рах. 48 + рах. 501, 502, 503, 504 + рах. 505, 506, 511, 512, 52 + рах. 54 + рах. 511, 512, 53, 55 + (рах. 60 + рах. 61 + рах. 62 + рах. 63 + рах. 681 + рах. 641, 642 + рах. 65 + рах. 66 + рах. 67 + рах. 682, 683 + рах. 684, 685, 643, 644 Кт 372)] / (рах. 40 + рах. 41 + рах. 421 + рах. 422, 423, 424, 425 + рах. 43 + рах. 44 + рах. 46 + рах. 45)

Отже, при проведенні досліджень з питань щодо визначення показників фінансово-господарської діяльності за відсутності фінансової звітності, можливо використовувати дані головної книги та облікових регістрів підприємства. Але зазначимо, що при цьому відновлення бухгалтерського обліку підприємства виходить за межі компетенції експертів-економістів. Таким чином, на дослідженні повинні бути облікові регістри, які містять всі господарські операції на звітну дату, завірені підписом головного бухгалтера чи відповідальної за ведення бухгалтерського обліку на підприємстві особи.